

Susan Abulhawa

RAKKAUDETONTA
MAAILMAA
VASTAAN

SUOMENTANUT ANNA-MARI RAASKA

LIKE

Myös Susan Abulhawalta:

Jeninin aamut (2010)

Sininen välissä taivaan ja veden (2015)

Koraanin säkeet sivulla 307 suomentanut
Jaakko Hämeen-Anttila (Basam Books 1995)

Otteet James Baldwinin teoksesta *Ensi kerralla tulta*
sivuilla 315 ja 316 suomentanut Kristiina Kivivuori (Otava 1964)

Originally published under the title *Against the Loveless World*
Copyright © 2020 by Susan Abulhawa

Suomenkielinen laitos
© Like Kustannus / Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

LIKE

Like Kustannus
Helsinki
www.like.fi

ISBN 978-951-1-42707-0

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

*Mame Lambethin, minun ihmiseni muistolle.
Ja Aminah Abulhawan muistolle, sen ihmisen jota aina odotin.*

SANASTO

abaya

Yksinkertainen löysä päällyyasu tai kaapu, johon naiset usein pukeutuvat osassa Pohjois-Afrikkaa ja Arabian niemimaata. Kuwaitissa ne ovat perinteisesti mustia ja niihin pukeutuvat sekä miehet että naiset.

adan

Muslimien rukouskutsu.

ahlan

Yksi monista tervetuloitovotuksen muodoista arabiaksi.

alhamdulillah

Kiitos Jumalalle.

alhamdulillah assalameh

Kiitos Jumalalle siitä, että olet turvassa (saavuit turvallisesti).

Allahu akbar

Jumala on suurempi. Tätä fraasia käytetään kaikissa mahdollisissa tilanteissa vahvistamaan uskoa siihen, että Jumala on suurempi kuin olosuhteet, Jumala on kaikkietävä ja tietää ihmisten vaikeudet ja siunaukset.

Allah yustor

Jumala varjele.

almas

Timantti.

ammi, ammo

Palestiinalaisessa puhekielessä ”setä”, käytetään vanhemman miespuolisen sukulaisen kutsumanimenä tai kunnianosoituksena kenelle tahansa vanhemmalle miehelle.

argileh

Vesipiippu, *hookah*.

aseeleh

Perinteinen, hyvätapainen nainen.

babbour

Petrolikäyttöinen retkikeitin.

bismillah

Jumalan nimeen.

bizir

Paahdetut (esim. vesimelonin) siemenet.

booza

Jäätelö. *Booza dhabab* on Kuwaitissa suosittu jäätelö.

dabke

Tarkoittaa kirjaimellisesti jalkojen tömistelyä. Perinteinen Levantin alueen kansantanssi, jota palestiinalaiset, libanonilaiset, syyrialaiset ja jordanialaiset esittävät. Tanssi yhdistää miesten ja naisten rivit tai

ringit, ja siinä tanssitaan koordinoituihin liikkein, jotka vaihtelevat alueittain. Dabken uskotaan olevan peräisin kanaanilaisesta hedelmällisyystanssista.

dawali

Viininlehdet.

dhuhr

Keskipäivästä alkava ajanjakso, jolloin suoritetaan dhuhr-rukous.

dinaari

Valuuttayksikkö. Kuwaitin dinaari (KD) on noin kolme kertaa Yhdysvaltain dollaria arvokkaampi. Yksi Kuwaitin dollari vastasi vuonna 2019 noin 3,37 US-dollaria.

dishdasha

Löysä nilkkapituinen vaate, yleensä pitkähihainen, johon pukeudutaan yleisesti Afrikassa, Persiassa, Levantissa, Arabian niemimaalla ja Irakissa. Miesten dishdashat ovat yksinkertaisia ja perinteisesti valkoisia tai harmaita, kun taas naisten dishdashat vaihtelevat yksinkertaisista hienosti kuvioituihin ja värikkäisiin.

diwaniya

Suuri huone, jossa miehet Persianlahden alueella ottavat vastaan miesvieraita työ- tai seurustelutarkoituksessa. Perinteisessä diwaniyassa istutaan huoneen seinustoja reunustavilla lattiatyynyillä. Diwaniyassa vieraileminen tai sellaisen isännöinti muodostaa Kuwaitissa tärkeän osan miesten sosiaalista ja taloudellista elämää.

dua'a

Rukous Jumalalle.

dunum

Pinta-alan yksikkö, vastaa noin kymmentä aaria (0,1 ha).

”El hilw ma byinsa el halawa.”

Ihanat eivät unohda ihanuutta. Sanonta. Kirjaimellisesti ”makeat eivät unohda makeaa”.

inshallah

Jos Jumala suo.

fajr

Auringonnousu.

fallah

Maanviljelijä tai talonpoika.

Fatiha

Tarkoittaa yleensä ”avausta” mutta viittaa erityisesti Koraanin avavaan suuraan. Yhteydessä, jossa se tässä teoksessa mainitaan, Fatiha luetaan perinteisesti ääneen kuolleiden sieluille.

fattoush

Levantin alueen salaatti, yleinen Palestiinassa, Libanonissa, Jordaniassa ja Syyriassa. Tyypillisesti siinä on lehtisalaattia, tomaatteja, kurkkua, retiisejä ja paistettuja pitaleipäpaloja. Toisissa perheissä salaatissa on myös vihreää paprikaa, kevätsipulia ja persiljaa. Arabian sana *fattoush* tulee sanasta *fatteh*, mikä tarkoittaa ”muruja” (sana on myös fetajuuston nimen alkuperä).

frangie

Länsimaalaiset.

fuul

Härkäpavut, nautitaan yleensä tahnana, johon on lisätty mausteita ja oliiviöljyä.

ghada

Lounas, päivän tärkein ateria arabiyhteisöissä.

ghutra-o-egal

Arabimiesten perinteinen päähine. *Ghutra* on päätä peittävä kangas, jota pitelee paikallaan musta kaksoisrengas, *egal*.

habibi

Rakkaani, maskuliinin yksikkömuoto.

habibti

Rakkaani, feminiinin yksikkömuoto.

”haader, ya sit el kol”

Kirjaimellisesti käännettynä: ”Kernaasti, oi kaiken valtiatar”. Tapa sanoa kiintymyksellä ”kyllä, rouva”.

ha’ek alay

Tarkoittaa käytännössä ”minun virheeni” tai ”anteeksi”. Sanatarkka käännös: ”sinun puolellasi on oikeus”.

hajjeh

Kunnioittava nimitys vanhemmasta naisesta, etenkin, jos hän on tehnyt *haj*-pyhiinvaelluksen Mekkaan.

hamam

Yleinen kylpylä, joka liitetään islamilaiseen kulttuuriin. Kylpijät aloittavat rentoutumalla kuumissa höyryhuoneissa, sitten heidät saippuoidaan ja pestään kuollutta ihosolukkoa poistavilla

luffa-pesusienillä. Sen jälkeen seuraa hieronta eteerisillä öljyillä ja vilvoittelutauko. Variaatioihin kuuluvat kastautuminen jääkylmään veteen ennen hierontaa tai rentoutuminen kuumilla kaakeleilla kuivissa huoneissa.

hara

Naapurusto, yleensä köyhemmillä alueilla.

haram

Syntinen.

hawiyya

Henkilöllisyys, henkilöllisyystodistus.

hummus

Proteiinipitoinen tahna, joka valmistetaan *tabinista* (tahna jauhe-
tuista seesaminsiemeneistä), kikherneistä, valkosipulista, oliiviöljystä,
sitruunamehusta ja suolasta. Jo vuosisatojen ajan hummus on ollut
Levantin alueen yhteiskuntien – Palestiina, Libanon, Syyria ja
Jordania – peruselintarvike, mutta tunnetaan kaikkialla arabimaissa.

ibriq

Kahvi- tai teepannu.

immi

”Äitini” Palestiinan puhekielessä.

istaghfar Allah

Kirjaimellisesti: ”Etsin anteeksiantoa Jumalasta”. Lausutaan usein
reaktiona moraalittomiin tekoihin tai rikkeisiin, rukouksena tai
vetoomuksena. Käytetään myös humoristisessa mielessä.

jafra

Suosittu *dabke*-tanssin tyyli, joka kattaa kokonaisen laulugenren. Laulut voivat erota toisistaan selvästi, mutta niissä on sama tunnistettavissa oleva perusrytmi, joka toimii pohjana yhdenmukaisille *dabke*-tanssien muodoille.

jameed

Kova, kuiva ja suolattu jugurtti, joka on valmistettu lampaan- tai vuohenmaidosta. *Mansafin* pääraaka-aine. Maito valutetaan tiheän juustokankaan läpi, jotta saadaan aikaan paksua jugurttia, johon lisätään päivittäin suolaa, jotta jugurtti edelleen paksuuntuu ja hera valuu pois. Kun jugurtti on riittävän paksua, se muotoillaan palloiksi ja niitä kuivataan varjossa useita päiviä.

khala

Äidin puoleinen täti. Yleinen nimitys myös tuntemattomia vanhempia naisia puhuteltaessa.

khaleeji

Persian- tai Arabianlahdelta oleva tai siihen kuuluva.

khamr

Kirjaimellinen käännös viittaa fermentoituun tai käymällä valmistettuun aineeseen. Tässä kirjassa se tarkoittaa alkoholia.

khaneeth

Hintti.

khanjar

Perinteinen tikari, jossa on erittäin terävä kaartuva kärki, kotoisin Omanista. Usein koristeltu, miehet kantavat niitä juhlallisissa tilaisuuksissa.

kheir

”Siunauksia.” Voidaan käyttää kysymyksenä: ”*Kheir?*”, tarkoittaen: ”Mitä?”

khobz

Leipä.

knafe

Juustoinen jälkiruoka.

kuffiyeh

Ruudullinen huivi, joka on perinteisesti miesten päähine, mutta suosittu nuorten joukossa kaikkien sukupuolten kaulahuivina. Palestiinalaiset käyttävät yleensä sen mustavalkoista versiota, ja siitä on tullut palestiinalaisnationalismin symboli. Myös punavalkoinen versio on yleinen palestiinalaisilla ja arabeilla Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa.

kuzbarat el ajooz

Kirjaimellisesti ”vanhan rouvan mauste”, viittaa yrttiin nimeltä neidonhiussaniainen.

labneh

Tuorejuusto, joka valmistetaan valuttamalla jugurttia (*laban*). Syödään Levantin alueella (Palestiina, Libanon, Syyria, Jordania) välipalana tai kevyenä ateriana.

mansaf

Levantissa suosittu ruokalaji lampaanlihasta, joka keitetään *jameed*-kastikkeessa (fermentoitu, kuivattu jugurtti) ja tarjoillaan riisin, pähkinöiden ja muiden lisukkeiden kanssa. Jordanian kansallisuusruoka, mutta yleinen myös Palestiinassa, Irakissa, Syyriassa ja joissakin Persianlahden maissa.

maqlooba

Perinteinen palestiinalainen ruokalaji, tunnetaan koko Levantin alueella. Sisältää kerroksittain lihaa, riisiä ja vihanneksia erityisessä mausteseoksessa. Nimi tarkoittaa ”heitetty” tai ”ylösalaisin”, koska kattila kumotaan ylösalaisin, kun ruoka pannaan esille.

mashawi

Grillattu liha.

machboos

Kuwaitin, Bahrainin ja Qatarin kansallisruoka. Sisältää riisiä, joka on keitetty mausteseoksessa (kardemumma, kokonaiset pippurit, kaneli, korianteri, neilikka, kumina, muskotti, paprikajauhe) mustan limetin kanssa, ja tarjotaan ruskistetun ja mausteisen tomaattikastikkeen kera.

meze, mezze

Välipalat tai alkupalat, sisältää yleensä erilaisia juustoja, salaatteja ja levitteitä (esim. *hummus*, *mhammara*, *labneh*).

mhammara

”Punastunut”, viittaa alun perin Syyriasta kotoisin olevaan dippiin, joka valmistetaan paahdetuista Aleppon paprikoista, valkosipulista, saksanpähkinärouheesta, oliiviöljystä, granaattiomenasta ja leivänmuruista.

mistika

Pihka, jota saadaan mastiksipistaasipuusta (*Pistacia lentiscus*). Tunnetaan myös nimellä arabikumi. Käytetään ruokien ja jälkiruokien maustamiseen.

mitkawteen

Ei-syntyperäiset kuwaitilaiset, joille on myönnetty Kuwaitin kansalaisuus.

mlookhiya

Juuttikasvin lehdet, syödään yleensä samannimisenä ruokalajina, jonka uskotaan olevan peräisin muinaisesta Egyptistä tai Intiasta. Keitetään perinteisesti kanan tai kanaliemen ja valkosipulin kanssa ja tarjoillaan riisin ja sitruunamehun kera.

mo'akhar

Osa islamilaisia avioliittosopimuksia, jotka sisältävät kahdenlaiset myötäjäiset (*mahr*): *muqaddam* maksetaan etukäteen avioliiton vahvistamiseksi, *mo'akhar* maksetaan myöhemmin, avioeron tai aviomiehen kuoleman sattuessa.

msakhan

Perinteinen palestiinalainen ruokalaji, joka kootaan niin, että pohjimmaisena on suuri pala *taboun*-leipää, sen päällä kasoittain karamellisoitua sipulia ja mausteena runsaasti sumakkia, ja ylimpänä paistettua kanaa, paahdettuja manteleita ja pinjansiemeniä.

mukhtar

”Valittu”, viittaa vanhempaan henkilöön, joka on kyläneuvoston toimesta valittu johtajaksi ja sovittelijaksi riitatapauksissa.

Nablusin juusto

Valkoinen suolaliemessä säilöttävä juusto, joka on peräisin Palestiinan Nablusista, 7000–9000 vuoden takaa.

nahr

Joki.

ney

Huilua muistuttava puhallininstrumentti, joka valmistetaan perinteisesti ontosta kaislasta tai ruo'osta ja jossa on reiät sormille ja peukalolle. Yksi vanhimpia edelleen käytössä olevia instrumentteja.

niqab

Kasvohuntu, joka jättää vain silmät näkyviin.

osool

Johdettu sanasta, joka tarkoittaa ”alkuperää” tai ”juuria” ja viittaa tässä kirjassa siihen, että omaa periaatteita ja hyvät, perinteiset arvot.

qabbah

Thoben (kaftaanin) kirjailtu etukappale.

radah

Thoben (kaftaanin) kirjailtu olkapääkappale.

Rashida, habibit Baba

”Rashida, isän kulta.”

Romi

Viittaa Rooman imperiumin aikaan.

sabaho

Huomenet! Lyhyempi tapa toivottaa hyvää huomenta.

salamtik, alf salamah

Tarkoittaa kirjaimellisesti ”siunauksia sinulle, tuhat siunausta”. Kiitollisuudenilmaisu Jumalalle siitä, että joku voi hyvin, erityisesti sairauden jälkeen.

salat

Islamiin kuuluva rukous, jolla on tarkat muodot.

salat al fajr

Auringonnousun rukoushetki, ensimmäinen islamin päivittäisestä viidestä rukoushetkestä.

shabab

Nuoriso.

shabka

Kirjaimellisesti ”side” tai ”verkko”. Viittaa kultakoruihin, vihki-sormus mukaan lukien, joiden on tarkoitus ”sitota” vihkipari. Arabiyhteisöissä *shabkaa* pidetään tärkeänä osana häitä, sillä sen tarkoitus on antaa morsiamelle taloudellista turvaa.

shakshouka

Arabimaissa yleinen ruokalaji, peräisin Marokosta. Munat uppo-keitetään tomaattikastikkeessa chilipaprikoiden, valkosipulin, kanelin, kuminan, cayennepippurin, paprikajauheen, muskotin ja muiden mausteiden kanssa. Shakshouka kuuluu siihen pitkään listaan arabikeittiön antimia, jotka on myöhemmin omittu ”israelilaisiksi ruoiksi”, vaikka ne ovat olleet olemassa jo satoja vuosia ennen Israelia.

sharmoot

Huora, yksikön maskuliinimuoto. Kontekstissa ”*sharmoot, ibn sharmoot*”: huora, huoranpenikka.

sharmoota

Huora, yksikön feminiinimuoto.

sidi

Isoisä tai isä palestiinalaisessa puheenparressa.

sirwal

Keveyttä kankaasta valmistetut pussimaiset housut, puetaan arabi-maissa yleensä *dishdashan* alle. Eri tyyppisiä *sirwaleita* pidetään myös Iranissa, Intiassa ja Pakistanissa.

sitt

Rouva, nainen. *Sitti* on sanan genetiivimuoto (”rouvani”), joka tarkoittaa palestiinalaisessa puheenparressa usein isoäitiä tai mummoa.

souq

Markkinatori, markkinapaikka.

subhan Allah

Ylistää Jumalaa.

taboon

Saviuuni, jota Palestiinassa on käytetty leivän leipomiseen vuosituhansien ajan. Sen pohjassa on aukko, jossa tulta pidetään yllä. Perinteisesti kyläläisten tai sukujen yhteiskäytössä. Litteää *taboonissa* valmistettua leipää kutsutaan samalla nimellä.

takht

Kirjaimellisesti ”sätky”, mutta viittaa Egyptissä ja Levantissa tyypilliseen orkesteriin, joka muodostuu seuraavista instrumenteista: *oud*, *qanun*, *kamanjah*, *ney*, *riq* ja *darbakka*.

taqseem

Kirjaimellisesti ”jako”, mutta viittaa instrumentaali-improvisaatioihin, joita soitetaan ennen varsinaisia perinteisiä sävelteoksia.

tarab

Sanalle ei ole olemassa vastinetta suomen kielessä. Se kuvaa tunnepitoista, henkistä muutosta, joka tapahtuu, kun ihminen kokee sulautuvansa musiikkiin. Tämä musiikin mukana ”kulkeutumisen” tai ”siirtymisen” ilmiö kiteytyy *tarabissa*. Klassisista arabilauluista nauttiminen edellyttää tämän konseptin ymmärtämistä.

tatreez

Kirjailu, brodeeraus.

tfadaloo

Tervetuloa (monikossa) tai olkaa hyvät.

thobe

Perinteinen kirjailtu kaftaani.

um

(Jonkun) äiti.

waleh

Monikäyttöinen sana arabian puhekielessä, merkitys voi vaihdella loukkauksesta hellittelyyn kontekstista riippuen. *Waleh* on *walan* feminiinimuoto. Suomen kielessä vastine voisi olla tyttö tai poika. Ystävien kesken työttely on tuttavallista ja hellittelevääkin. Mutta jos valkoinen sovinisti työttelee mustaa tai ruskeaa naista, se on loukkaus. Tässä kirjassa konteksti on ensinmainittu.

wudu

Puhdistautuminen. Islamin rituaalinen puhdistautuminen ennen rukoushetkeä.

ya Sater

Laupias Suojelija. Viittaa Jumalaan, jolta pyydetään turvaa ja suo-
jaa. Ilmaisee varovaisuutta, huolta tai yleisemmin tuntemattoman
pelkoa.

yalla

Monikäyttöinen sana arabian kielessä. Kirjaimellisesti *ya Allah* yh-
distettynä eli ”oi Jumala”. Käytössä laajalti erilaisissa konteksteissa,
kun toivotaan jotain tapahtuvan. Esimerkiksi ”mennään”, ”unohda
se jo”, ”anna mennä”, ”tee se” tai ”vauhtia nyt”.

yaqoot

Rubiini; jalokivi.

yis'ed soutik

Suora käänös: ”olkoon äänesi onnellinen”. Sanonnalla ilmaistaan
rakkautta ja iloa, kun kuulee rakkaan ihmisen äänen.

yumma

Palestiinalainen *fallabien* (talonpoikien, maanviljelijöiden) puhe-
kielen sana, tarkoittaa äitiä.

za'atar

Timjami, nautitaan usein murskattuna ja sekoitettuna seesamin-
siementen kanssa, tarjotaan oliiviöljyn ja leivän kanssa.

zaffa

Perinteinen hääkulkue, joka johdattaa vihityn parin ja heidän seu-
rueensa häävastaanotolle. Kulkuetta johtavat yleensä tanssijat ja
orkesteri, jossa on *bendir*-rummut, säkkipillit ja torvet.

zaghareet

Voimakas, korkea ja pitkitetty vokaalitrilli, jolla tyypillisesti naiset ilmaisevat suurta riemua, esimerkiksi häissä. Ääni tuotetaan kielen nopeilla liikkeillä eteen- ja taaksepäin.

zakira

Muisti.

zeit

Öljy; viittaa yleensä oliiviöljyyn.

zeit-o-za'atar

Oliiviöljyä ja *za'ataria* (timjamia), yleinen välipala palestiinalaisissa yhteisöissä.

I

KUWAIT

KUUTIO, ITÄ

Elän Kuutiossa. Kirjoitan sen kiiltävänharmaisiin harkkoseiniin miten vain pystyn, aluksi kynsilläni, ja nyt, kun vartijat tuovat minulle kirjoitustarvikkeita, kynällä.

Valo tulee sisään pienestä lasitiili-ikkunasta, joka on korkealla seinän yläreunassa. Sinne asti yltävät vain ryömivät, monijalkaiset oliot, jotka asuvat kanssani. Pidän hämähäkeistä ja muurahaisista, ne ovat perustaneet omat, erilliset asuinalueensa ja onnistuvat välttelemään toisiaan tässä yhteisessä yhdeksän neliömetrin universumissamme. Toisella puolella olevan maailman valo (aurinko, kuu ja tähdet tai loisteputkilamput, en voi olla varma) virtaa ikkunasta prismaana, joka muodostaa seinään punaisia, keltaisia, sinisiä ja pinkkejä kuvioita. Joskus valon editse liukuu puunoksien, ohi kulkevien eläinten, aseistettujen vartijoiden tai ehkä toisten vankien varjoja.

Yritin kerran kurkottaa ikkunalle. Pinosin kaiken omaisuuteni sängylle: yöpöytä, pieni laatikko, jossa säilytän hygieniatarvikkeitan, ja ne kolme kirjaa, jotka olen saanut vartijoilta: arabiankieliset käännökset Schindlerin listasta ja teoksista ”Kuinka olla onnellinen” ja ”Muista olla kiitollinen”. Kiipesin pinon päälle ja kurkotin niin ylös kuin pystyin, mutta yletyin ainoastaan hämähäkinverkkoon.

Kun kynteni olivat vahvat enkä ollut vielä laihtunut, yritin merkitä ajan kulkua kuten vangit yleensä, viiva jokaista päivää kohden, viiden nipuissa. Tajusin kuitenkin pian, että valon ja pimeyden

syklit Kuutiossa eivät ole samanlaiset kuin ulkopuolella. Se oli helpotus. Oli alkanut tuntua työläältä yrittää pysyä mukana Kuution ulkopuolisessa elämässä. Kun irtauduin kalenterin pakkovallasta, tajusin, ettei aika ole todellista. Ajasta katoaa logiikka ilman toivoa tai mitään odotettavaa. Kuutiossa ei ole aikaa. Ajan tilalla on vain haukotteleva pätkä jotain nimeämätöntä, ilman nykyisyyttä, tulevaisuutta tai menneisyyttä, ja täytän sen kuvitellulla tai muistamallani elämällä.

Minua käydään joskus katsomassa. Vierailijat kantavat kehossaan ja kielessään ilmanalaa maailmasta, missä vuodenaajat ja sää vaihtelevat; missä autot ja lentokoneet ja veneet ja pyörät kuljettavat ihmisiä paikasta toiseen; missä ihmisjoukot kokoontuvat yhteen pelatakseen, syödäkseen, itkeäkseen tai lähteäkseen sotaan. Melkein kaikki vierailijani ovat valkoisia. En voi tietää, milloin on päivä tai yö, mutta heistä on helppo nähdä, mikä vuodenaika on. Kun on kesä tai kevät, aurinko hehkuu heidän ihoissaan. He hengittävät helposti ja kantavat kukkimisen aikaa itsessään. Talvella he saapuivat kalpeina ja sameina, tummasilmäisinä.

Heitä tuli enemmän silloin, kun hiukseni eivät vielä olleet harmaat. Enimmäkseen vankila-alan bisnesihmisiä (kyllä, sellaisia on), jotka tulivat tutustumaan Kuutioon. Nuo tyylikkäästi pukeutuneet tirkistelijät saivat minut tuntemaan oloni tyhjäksi. Toimittajia ja ihmisoikeustyöntekijöitä tulee edelleen, muttei enää niin usein kuin ennen. Sen jälkeen, kun Lena ja se länsimainen nainen kävivät, lopetin vieraiden vastaanottamisen joksikin aikaa.

Vartija ei lukinnut minua seinään, vaan antoi minun istua sängyllä, kun se kolmissakymmenissä oleva länsimainen nainen tuli haastattelemaan minua. En muista, oliko hän toimittaja vai ihmisoikeustyöntekijä. Saattoi olla kirjailija. Arvostin sitä, että hän toi mukanaan tulkin, nuoren palestiinalaisnaisen Nasaretista. Jotkut vierailijat eivät vaivautuneet, koska he olettivat minun puhuvan englantia. Osaan tietenkin, mutta se ei taivu kielelläni helposti, eikä minulla ole mitään tarvetta miellyttää.

Hän oli kiinnostunut elämästäni Kuwaitissa ja halusi ”puhua seksuaalisuudestani”. He kaikki haluavat pilluni tarinan. He olettavat liikaa, ottavat vapauksia sanojen kanssa, joihin heillä ei ole oikeutta. Hän kysyi, onko totta, että olin prostituoitu.

”Liittykö prostituutio mielestäsi seksuaalisuuteen?” kysyin.

Hänen kasvoillaan käväisi hämmennys. ”Ei, ei tietenkään”, hän vastasi lopulta. ”Mennään eteenpäin.”

Hän oli pitkä, ruskea tukka oli sidottu löyhästi niskaan. Hänellä oli farkut ja yksinkertainen kermanvalkoinen pusero, jakku ja mukavat mustat kengät. Ei meikkiä. En pitänyt hänestä. Pidin tulkista, hän oli lyhyt ja tumma kuten minä ja hänellä oli jalassa punaiset Converse, joiden valkoisissa kumipohjissa oli neljätoista mustaa pistettä. Yksi piste, sitten yhdeksän pisteen ryhmä, sitten neljän: 194. Koodi, jota käytimme kiertääksemme Israelin valvontaa. Piilotetut viestit kasattiin siis aina jokaisesta ensimmäisestä, sitten yhdeksännestä ja sitten neljännessä sanasta. Yksinkertaista ja tehokasta. Siitä tiesin, että hän oli muutakin kuin tulkki. *Hänen* nimensä muistan, se oli Lena.

Aluksi olin hämmentynyt. 194-metodi toimii vain kirjoitettujen viestien kanssa. Emme voineet laskea, kuunnella, tulkata ja puhua samanaikaisesti. Sitten tajusin, että tulkatessaan Lena napautti kyntänsä tiettyjen sanojen kohdalla. Hän varmaan huomasi, milloin se valkeni minulle, koska hän hymyili hieman. Sanat, joiden kohdalla hän aina naputti, olivat erilaisia variaatioita yhdistelmistä ”syö lappu”, ”suu paperi” ja ”muistilehtiö ruoka”.

Haastattelija katsoi alas lehtiönsä, kuin ei olisi ollut varma mitä kysyä seuraavaksi. ”Mistä sitten haluaisit puhua?” hän kysyi.

Juuri sinä päivänä olin kuljeskellut Kuwaitin rannoilla, aavikoilla ja ostoskeskuksissa, yksinkertaisempina aikoina.

”*Zeit-o-za'atar*”, tokaisin.

”Onko se se palestiinalainen leipädippi?” hän kysyi Lenalta.

Lena nyökkäsi, ja nainen tuhersi muutaman muistiinpanon, vaikka huomasi, ettei tarina kiinnostanut häntä. Kerroin sen silti.